

Брагінскія кавуны з прыстаўкай «эка-»

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
«На дадзеным участку мы плануем аправаваць тэхналогію вырошчвання кавуны з расады, будзем укараняць прымяненне кропельнага паліва, спланбандзіравання, а ўжо ў працэсе вызначым і падключым новыя неабходныя тэхналогіі ў вырошчванні гэтай культуры», — тлумачыць дырэктар мясцовага фонду падтрымкі прадпрыемства і сельскага развіцця «Эка-Інавацыя» Алена МАЛОЧКА. Кіраўнік фонду сама прайшла шлях ад уласнай падсобнай гаспадаркі да фермерскай. Кажы, калі яе сям'я вырашыла заняцца аграрным бізнесам, думалі, што ўсё ведаюць. Аказалася, трэба вучыцца. Паступова не толькі самі асвоілі новыя тэхналогіі, але на базе фонду «Эка-Інавацыя» пачалі арганізоўваць вучобу, майстар-класы, трэнінгі, збіраны з удзелам дасведчаных спецыялістаў. Цяпер сямейны аграрны бізнес Малочкаў — гэта доследныя ўчасткі: яблынывы сад, парэчкаявая плантацыя, участкі пад капусту, зялёнага, кукурузу, цыплічныя агуркі і памідоры. Усё па найноўшых энергаэаэрагальных тэхналогіях. Па такой жа мадэлі на Брагіншчыне працуе некалькі дзясяткаў сем'яў. Але, безумоўна, у раёне фермерам мала жадаць працаваць на зямлі, трэба яшчэ даказаць, што іх сельгаспрадукцыя «чыстая».

Сёлета на базе фонду ў Брагінскім раёне пачалі працаваць курсы для людзей з абмежаванымі фізічнымі магчымасцямі, дзе іх вучаць вырабляць экапакоўку і вырошчваць экалагічную прадукцыю. У праекце «Аграры-бізнес-інкубатар» паўдзельнічаць можа кожны, галоўнае — жадаць працаваць на зямлі. Ход рэалізацыі кожнага праекта строга кантралюецца, таму атрымаць дапамогу і нічога не зрабіць — немагчыма.

— Зыходным пунктам новага праекта стала распрацоўка Праграмы развіцця сельскага малага бізнесу Брагінскага раёна Гомельскай вобласці на перыяд да 2025 года. Яе ключавое звяно — аграрны інкубатар як сацыяльнае прадпрыемства, што аказвае звыш 35 відаў паслуг не толькі сялянскім і фермерскім, але

тароў цягавага класа, ягадаўборачных камбайнаў для ўборкі ураджаю парэчак і буйкоў. Алена Фёдаруна тлумачыць, што ўвогуле ў рамках праекта рэалізуюць некалькі напрамкаў. Так, у школе сельскага прадпрыемства праходзіць навучанне ад азоў бізнесу да яго ўстойлівага вядзення. Школа — мабільная, можа працаваць у любым населеным пункце раёна. У якасці запрашаных на трэнінгі экспертаў выступаюць прадстаўнікі падатковай службы, падраздзяленняў райвыканкама, вопытных прадпрыемстваў.

— Лідарамі могуць быць і няўпэўненыя ў сабе, закамлексаваныя, магчыма, зламаныя жыццёвымі абставінамі людзі. Навучыць можна ўсіх, але галоўнае, каб было жадаць вучыцца, каб чалавек ішоў на кантакт, не баўся мяняцца, — дзеліцца вопытам выкладання ў рэчышчы развіцця сельскага турызму бізнес-трэнер, прадпрыемстві Аксана ПАДОЛЬСКАЯ.

Між тым, паспрабаваць свае сілы прадпрыемстві могуць у розных справах. У школе сельскага турызму навучаць, як адкрыць аграбизнес, арганізаваць агратурыстычны маршрут, развіваць цяплячнае агародніцтва, плававодства, рамесніцтва, жаночае прадпрыемства.

Турызм НОВАЯ ПУНКТЫ ПРЫЦЯГНЕННЯ

Мінуплыя лета і восень паказалі: цікаваць да падарожжаў па краіне значна вырасла. Таму ўвесь год ішла актыўная работа па стварэнні новых турыстычных маршрутаў. Планавацца з імі можна будзе падчас 23-й Міжнароднай вясенняй турыстычнай выстаўкі-кірмаша турыстычных паслуг «Апачынак-2021», што пройдзе 23—25 красавіка ў Нацыянальным выставачным цэнтры «Бел-Экспа». Арганізатары аб'яваюць шэраг сюрпрызаў. Як заўважыла дырэктар дэпартамента па турызме Міністэрства спорту і турызму Ірына ВАРАНОВІЧ, акрамя традыцыйных маршрутаў, такіх як Мір, Нясвіж, беларусы змогуць адкрыць для сябе новыя пункты прыцягнення і даведацца шмат цікавага пра сваю краіну. На выстаўцы будуць прадстаўлены ўсе рэгіёны. Да таго ж у тэставым рэжыме будзе аправаваць анлайн будучы падключэнне работнікі турыстычных арганізацый іншых краін свету, каб падзяліцца ўласнымі назіраннямі, вопытам пераадолення «каранавірусу», абмеркаваць складаныя пытанні, звязаныя з існаваннем і развіццём галіны ў непрадказальных умовах.

Яшчэ адна асаблівасць сёлётай турыстычнай выстаўкі ў тым, што ніколі раней настолькі шырока не былі прадстаўлены аграбизнесі — паўдзельнічаць у ёй выказала жадаць каля трох дзясяткаў гаспадароў, прычым многія прыедуць не з пустымі рукамі. У дзеловай праграме выстаўкі — варкшопы, круглыя сталы, прэзентацыі, да якіх у рэжыме анлайн будуць падключаныя работнікі турыстычных арганізацый іншых краін свету, каб падзяліцца ўласнымі назіраннямі, вопытам пераадолення «каранавірусу», абмеркаваць складаныя пытанні, звязаныя з існаваннем і развіццём галіны ў непрадказальных умовах.

БЕЗ НЕГАТЫўНАГА ўПЛывУ НА ПрыРОДУ

У Беларусі 9,0 % плошчы краіны складаюць асабліва ахоўныя прыродныя тэрыторыі. Варта адзначыць, што нашы прыродныя комплексы і экасістэмы характэрныя высокай ступенню захаванасці, што робіць іх унікальнымі і прывабнымі з пункту гледжання развіцця экатурызму. Пра гэта напярэдадні Міжнароднага дня Маці-Зямлі расказаў Віталь КАРАНЧУК, кансультант аддзела біялагічнай разнастайнасці Мінпрыроды.

СПЛАЙ МАЛАДОСЦІ І МУДРАСЦІ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
У «Кухніцах», якія ўзначальвае Сяргей Здрок, дарэчы, дэлегат VI Усебеларускага народнага сходу, удзяляючы значную ўвагу росту надойў. Па словах Сяргея Паўлавіча, менавіта «белае золата» прыносіць найбольшы прыбытак. А гэта дабрабыт кожнага работніка ў выглядзе дастойнай заробку. Сярэдняя зарплата, дарэчы, за мінулы год у сельгасарганізацыі склала без малага 1300 рублёў. З улікам будаўніцтва новых малочнаперапрацоўчых комплексаў павялічыцца і грамадскі статак. Падчыніцца да завяршэння ўзвядзення новага памяшкання на ферме «Скры». Дарэчы, тут пачалі будаваць новую МТФ на 800 галоў. Акрамя таго, будзе пабудавана яшчэ адна дзейная зала, у дадатак да той, што ўжо збудавана.

З кожным разам будаўніцтва жывёлагадоўчых памяшканняў удасканальваецца з улікам папярэдніх неадпрацовак. Напрыклад, у памяшканні новай МТФ зроблі нарэзку на бетонных падлогах, каб каровы не слізгалі па паверхні. Таксама ўладкавалі спецыяльную мату, каб жывёлы было камфортна ляжаць. Гэта дасць магчымасць папярэдзіць мастыт.

Вядома, з улікам павелічэння статак у гаспадарцы разліваюць на ўдасканаленне кармавой базы. Тут плануецца нарыхтаваць паўтарагадовы запас кармоў. Сёлета пасеюць 200 гектараў рапсу, 200 га люцэрны. Прымяняюць розныя спосабы нарыхтоўкі сена. Але ў асноўным прасавана сена цалкам запакуююць у плёнкі, што садзейнічае якаснаму захаванню. Гэта дало магчымасць адзіці ад выкарыстання сенаасховішчаў.

Вінікі дзейнасці залежаць ад калектыву, прафесіяналізму ўсіх: ад механізатара і жывёлавода да спецыялістаў. А ў гаспадарцы наладжана дакладная сістэма падбору і падрыхтоўкі кадраў.

Да маладых спецыялістаў прыглядаюцца яшчэ падчас вучобы. Дырэктар асабіста ездзіць у Гродзенскі аграрны дзяржаўны ўніверсітэт. Размаўляе з дэканамі розных факультэтаў, наведвае студэнцкія заняткі, лекцыі, расказвае студэнтам аб сельгасарганізацыі, умовах працы, заробках. Галоўнае, як лічыць Сяргей Здрок, не абіраць нічога лішняга. Кажы, што лёгкага жыцця не будзе, патрабаванні сям'яў сур'ёзныя. Некаторыя кіраўнікі спадзяюцца на «готовых» прафесіяналаў.

Але так не бывае. Маладым спецыялістам не стае практычнага вопыту. У ААТ «Кухніцы» ім на дапамогу выходзяць больш сталыя калегі, вучаць, падказваюць. Сплай маладосці і мудрасці прыносіць вынік. Напачатку студэнты праходзяць практыку ў калгасе. Многія пагаджаюцца пасля размеркавання прыехаць сюды на работу. Вядома, беруць у першую чаргу тых, хто зарэкамендаваў сябе з найлепшага боку. Практыканты ядрэнна заробляюць — у сярэднім да 1300 рублёў, а ў жывёлагадоўлі заробкі даходзяць да 2000 рублёў.

— У нас ужо 13 маладых спецыялістаў, у тым ліку тры ветэрынарыя ўрачы, пяць заатэхнікаў, энергетык, эканаміст. Яшчэ дзесяць чалавек чакаем на практыку. Моладзі выдаём «пад'ёмныя», забеспечваем жыллем. У доме ў Клецку мы маем свае памяшканні, дзе робім ремонт, і даём жыллошчы маладым спецыялістам. Некаторыя селім у інтэрнат, — расказвае Сяргей Здрок. — За работу ў выхадныя дні налічваем двайную аплату.

пгляду постчарнобыльскай тэрыторыі, мяркуючы, што тут усё закінута. Я вось, напрыклад, не тутэйшы, прыехаў ладзіць жыццё на Брагіншчыне чатыры гады таму, але на свае вочы ўбачыў, што раён цікавы для вывучэння, ён актыўна развіваецца, — пераканана заяўляе інструктар школы развіцця сельскага турызму, дырэктар Кракавіцкай сярэдняй школы Андрэй СМАЛЯНЧУК.

Наталля КАПРЫЛЕНКА. Фота фонду «Эка-Інавацыя».

Дружыннікі выходзяць на дзяжурства...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)
Пасля звароту ў раённы аддзел унутраных спраў і асабістай гутаркі патэнцыйнага кандыдата праверача па ўліках і баз даных на прадмет таго, ці адпавядае ён гэтым патрабаванням. Напрыклад, членамі добраахвотнай дружны не могуць быць тыя, хто мае судзімасць, хто стаіць на ўліку ў лячэбна-прафілактычных арганізацыях з прычыны псіхічнага захворвання, наркаманіі або алкагалізму, прызначаны судом недзеяздольнымі або абмежавана дзеяздольнымі, хто прыцягваўся на працягу года да дня падачы заявы да адміністрацыйнай адказнасці. Калі падобных падстаў няма, чалавек атрымае пасведчанне і разам з супрацоўнікамі міліцыі прыступае да нясення службы. Дзейнасць добраахвотных дружын рэгламентуецца законам «Аб удзеле грамадзян у ахове правапарадку». У пачатку года падводзіцца вынікі работы за папярэдні, таксама ёсць кварталныя вынікі. Самыя актыўныя заахвочваюцца граматамі і грошавымі сродкамі.

Старшы інспектар агучыў задачы, якія стануць полем дзейнасці для вывучэння правапарашэнняў грамадзян, і напрыканцы нагадаў дружыннікам: «Працуйце спакойна, турбуюцца пра сваё жыццё, здароўе, па любых пытаннях кансультуйцеся з міліцыянерам. Дадому павінны вярнуцца цэлымі».

Падзяліўшыся на групы, усе адправіліся па сваіх адрасах. 20 чалавек былі замацаваныя за патрульна-пастовай службай міліцыі, а чвэрца астатніх — студэнты «БІПА» — Універсітэта права і сацыяльна-інфармацыйных тэхналогій і работнікі ААТ «Галантэзі» — вывазілі дапа-

маць участковаму інспектару міліцыі наведваць насельніцка прытоную — тыя кватэры, якія маюць не самую добрую рэпутацыю. Дарэчы, у кожнага добраахвотніка павінна быць пры сабе пасведчанне. Без гэтага нельга заступаць на службу, а таксама адметны знак — чырвоная паліца на рукаве.

Пакуль ехалі на канчатковы пункт на Дзяржынскага, 55, спытала ў дружыннікаў, чаму яны вырашылі папоўніць іх шэрагі. Выхамацтвагадзавая Вераніка БОХАН з першага курса юрыдычнага факультэта Універсітэта права і сацыяльна-інфармацыйных тэхналогій падзялілася, што стала дружыннікам усяго некалькі месяцаў таму, аднак ужо адчувае, што гэта ёй вельмі падабаецца.

— Нам была прапанавана такая магчымасць, я адразу ёю загарэлася. Першае дзяжурства прайшло ў кастрычніку, ужо пасля таго, як я стала пазнавальнай. Зараз гэта трэцяя змена. Мая будучая прафесія звязана з такой дзейнасцю, таму вельмі цікава даведацца, як усё працуе знутры: праводзяцца прафілактычныя мерапрыемствы і іншае. Дзяжурства звычайна доўжыцца чатыры гадзіны на дзень і праходзіць ўвечары, бо менавіта ў гэты час здзяйсняецца больш за ўсё правапарашэнняў. Шчыра кажучы, першы раз мне было дзіўна ўбачыць затрыманых людзей у невярозным выглядзе на вуліцы і тое, як выглядае апорны пункт: якія там знаходзяцца людзі, якія работа з імі праводзіцца, як з імі размаўляюць. У кожнага дружынніка на пасведчанні напісана, што мы маем права рабіць, а на што — не. Заўсёды павінны быць побач з тымі, хто ўпаўнаважаны затрымліваць парашэннікаў, мы ж толькі сочыць за працэсам, вучымся. Памятаю, калі расказвала пра свой такі вопыт знаёмым, яны цікавіліся і некаторыя нават шкадавалі, што не пайшлі таксама ў дружыннікі. У наступным годзе планую сюды зноў, — упэўнена дзяліцца.

Тэхнік-тэхнолаг па фурнітуры Марыя ТКАЧЫК з ААТ «Галан-

тэя» пра дружыну даведалася летась. «Дзяжурку кожны тыдзень, як з патрульнымі афіцэрамі, так і з участковымі. Сама таксама вучуся ў Міжнародным універсітэце «МІТСО» на трэцім курсе юрыдычнага факультэта на звычайным аддзяленні, таму для мяне такая практыка карысная. У асноўным, людзі на нас рэагуюць нармальна, з разуменнем. Негатыву ніколі не было. Усе дзяжурствы праходзяць лёгка, бо я ведаю, што ад мяне патрабуюцца, і выконваю гэта».

Ад інструктара-метадыста па фізікультурна-аздараўленчай і спартыўна-масавай рабоце, вядучага спецыяліста па грамадзянскай абароне, надзвычайных сітуацыях, пажарнай бяспекі ААТ «Галантэзі» Паўла КЛІМКОВІЧА даведалася, што ў пералік абавязкаў дружны ўваходзіць і расклейванне агітацыйных улетак. «Хутка пачнецца сезон масавага адпачывання грамадзян. Рашэнне адміністрацыі Маскоўскага раёна для нас вызначана адно месца масавага адпачывання — гэта парк Паўлава. Як толькі пачнецца, будзем распаўсюджваць улеткі аб шкодзе алкаголю і іншага». Дарэчы, Павел Яўгенавіч ужо 16 гадоў з'яўляецца часткай дабравольнай дружны. «Уступіў, як толькі гэта пачало існаваць у нашай краіне, у 2004 годзе. Імкнуса весці актыўны лад жыцця. Я таксама з'яўляюся камандзірам добраахвотнай тэрытарыяльнай дружны на сваім прадпрыемстве. Сюды выходзяць людзі рознага ўзросту, нават больш тых, хто старэйшы. У канфіліты ніколі не лезем, а толькі слухаем, запамінаем. Ходзім да дзяцей з нашчасных сем'яў, даведаемся, ці будуць яны летам чымсьці за-

нятыя. Калі бацькі не прымаюць ніякага ўдзелу ў жыцці дзіцяці, то трэба ім дапамагчы, знайсці нейкі летнік і гэтак далей».

Пад'язджае да месца прызначэння. Нас сустракае старшы ўчастковы інспектар Маскоўскага РУУС, капітан міліцыі Андрэй АГЕЙЧАНКА. У органах ён працуе ўжо дзесяць гадоў, на гэтай пасадзе — чатыры гады. Міліцыянер абазначыў аб'ём работы, першы адрас — вуліца Чыгуначная, 126. Кватэра, якая стаіць на ўліку ў аддзеле аховы правапарадку і прафілактыкі Маскоўскага РУУС. У ёй пражываюць дарослыя брат з сястрой, Задача членаў добраахвотнай дружны — дапамагчы забяспечваць спакой на вуліцах супрацоўнікам міліцыі, прадоўжыць міліцыянер.

— Уклад іх у падтрыманне правапарадку значны. У першую чаргу гэта ўдзел у прафілактычнай рабоце з грамадзянамі, якія стаюць на ўліках у РУУС. Калі адзін няшчасны службовец у грамадскім пункце, і падстрахаваць могуць, і са свайго жыццявага досведу паўплываць на чалавека, які здзяйсняе правапарашэнне, — адзначыў Андрэй Агейчанка. — Калі падыходзіць міліцыя, бывае, грамадзяне на-

Дружыннікі падчас інструктажу ў Маскоўскім РУУС.

якія злоўжываюць спіртнымі напоямі і на іх скардзяцца суседзі.

— З дружыннікамі наведваем такія кватэры кожны тыдзень. Сястра перыядычна трапіла ў лячэбна-працоўны прафілактычны, на брата таксама рытывалі аднаведчыны матэрыялы ў мінулым годзе, але пасля вынясення папярэджання ён на працягу года да адміністрацыйнай адказнасці не прыцягваўся, а значыць, падставы для гэтага адпалі. Але, ў кватэры збіраецца кампанія, каб выпіць, — тлумачыць Андрэй Агейчанка.

пужваюцца, а калі ў цывільным адзенні робяць заўвагі, яны лішні раз падумаюць: сапраўды, мы робім нешта не так. Удзельнічам сумесна з дружыннікамі ў розных акцыях, напрыклад, такіх, як «Дом без гвалту». Таксама добраахвотнікі дапамагаюць Дзяржаўна-інспекцыі гарантаваць бяспеку на дарогах, прымаючы ўдзел у рэйдавых мерапрыемствах. Мы часта прыцягваем іх да патрулявання месцаў масавага адпачывання — парку, сквераў, вадаасховішчаў. Па імях назіранняў, апошнім

часам людзі сталі больш заахвочваць грамадскі парадка, нават стала менш выклікаў, скаргаў пра тое, што дзесяць хтосьці п'яны ці б'ецца. Таму наша работа ідзе ў правільным кірунку.

Па дарозе сустраці кампанію, якая выклікае пазіўны падарэнні. Вадзім, так завуць аднаго з хваўрушнікаў, ужо даўно «на апоўку» ва ўчастковага...

— Ну што, ішоў выпіваеш? — цікавіцца міліцыянер. — Мама скардзіцца, што прыводзіш кагорцы ў дом. Сёння на цябе будзе саступлены першы пратакол — папярэджанне за знаходжанне ў грамадскім месцы ў стане алкагольнага ап'янення. Пакуль проста папярэджанне. Наступны раз будзе штраф.

Старшы ўчастковы інспектар распавёў пра гэтага мужчыну: выйшаў з ЛПП, працягвае зайзюць. Але на працягу года ў яго дзеючых адміністрацыйных пратаколаў няма, таму ў сувязі са зменамі ў Кодэксе аб адміністрацыйных правапарашэннях такім грамадзянам выносіцца на першы раз папярэджанне. Разам з тым, яны пазначваюць у спецыяльнай базе, і калі гэты чалавек цягам года яшчэ раз пападзецца на парашэнні, у адноснах да яго будуць прымяняцца розныя санкцыі. «На нашым адміністрацыйным участку такіх правапарашэннікаў шэсць. Некаторыя з сем'яў, дзе ёсць праблема алкагалізму, патрабуюць большай увагі, а ёсць і тыя, хто стаў на шлях выпраўлення, мы назіраем за імі, пры становаўчы дзінаміцы здымаем з уліку».

— А што ўплывае на такіх грамадзян у становаўчы бок? — пытаюцца.

— Па-першае, мы іх вельмі часта наведваем, і яны разуумеюць, што знаходзяцца пад наглядом, а значыць, распра-

біцца нельга, і таму здзяйсняюць правапарашэнні нашым радзей. Пасля лячэбна-працоўнага прафілактычнага большасць становіцца на правільны шлях.

...Падмаемся ў кватэру, якая знаходзіцца на апошнім, пятым, паверсе. На старэйшых дзяржаў званок не працуе. Міліцыянер быў вымушаны некалькі разоў гучна паграць. За зачыненымі дзвярцамі чуем: «Лепш галавой пастукай». Нарэшце дзверы адчыніліся, і з'явіўся гаспадар. «Вы своечасова, толькі прыехаў з работы». Заходзім з дружыннікамі. Два пакой, кухня і санвузел. Здаецца, над кватэрай можна было б папрацаваць, і выйшла б добрае жыллё. Але зараз тут шмат хламу, смецця, броду, недакуркаў і пустых бутэлек.

— Самакатаў, велікаў крадзень няма? — цікавіцца Андрэй Агейчанка. Той ківае, маўляў, няма.

— А сястра дзе?

— Дык яе ж на суткі адправілі або ў ЛПП... больш не прыходзіла.

— Дык ты прыбраў бы жыллё трохі...

Такія грамадзяне дзеліцца на дзве катэгорыі: хтосьці збірае ўвесь хлам, смецце і цягне ў дом, а ў іншых кватэрах наадварт голая сцена, няма столі, усё прапываюць, кажы старшы ўчастковы інспектар. «Зараз ён чырозы, выпіць яшчэ не паспеў, а які будзе да ночы, невядома. Той гаспадар ціка, а вось яго сястра буйная. Пратаколы на яе складалі не раз. Святало ім адключылі за няўплату».

...Дружыннікі з участковым пайшлі далей, у апорны пункт. А мне на першы раз уражанняў хапіла.

Дар'я ШЛАПАКОВА. Фота групы інфармацыі і грамадскага сувязяў Маскоўскага РУУС. Мінска.